

Thermometer seksuele gezondheid

April 2012

INHOUD

Het doel van de thermometer is een eerste berichtgeving over de huidige stand van zaken over seksuele gezondheid in Nederland. De thermometer bevat gegevens van de soa-centra, aangiftecijfers, seksualiteitsprekuren en van de Stichting HIV Monitoring (SHM). Het betreft voorlopige resultaten voor 2011 omdat een deel van de gegevens nog in bewerking is. Behalve bij de soa-centra, worden jaarlijks ook veel soa-testen uitgevoerd bij de huisarts. Deze gegevens zijn niet meegenomen in deze thermometer, omdat deze cijfers nog niet beschikbaar zijn.

BELANGRIJKSTE BEVINDINGEN

- Het aantal uitgevoerde soa-consulten is opnieuw toegenomen in 2011 (+8%).
- Het percentage bezoekers gediagnosticeerd met één of meer soa (chlamydia, gonorrhoe, infectieuze syfilis, hepatitis B of hiv) bleef zeer hoog: 14% en is licht gestegen ten opzichte van eerdere jaren. Bij MSM was het vindpercentage 20%, bij heteroseksuelen 13% en bij bekend hiv-positieve bezoekers was dit 30%.
- Het percentage positieve soa-testen is hoger bij personen met een niet-Nederlandse etniciteit, evenals bij personen met een lage sociaal economische status (SES).
- Zowel het absolute aantal opgespoorde gevallen als het percentage positieve chlamydiatesten is gestegen.
- Het aantal gonorrhoe infecties steeg met 27%, met de hoogste stijging bij vrouwen (38%). Sinds 2008 wordt een stijging in vindpercentage waargenomen.
- Monitoren van resistentie bij gonokokken is essentieel gezien de toenemende verminderde gevoeligheid tegen de huidige enige therapie.

- Vanaf 2004 is een dalende trend waar te nemen in zowel absolute aantallen als percentage positieve testen voor syfilis.
- Het aantal HCV meldingen bij MSM (n=42) is bijna verdubbeld ten opzichte van 2010.
- In 2011 zijn ruim 15.000 Sense consulten uitgevoerd, met als meest voorkomende gespreksthemata anticonceptie (bij vrouwen) en soa (bij mannen).

UITGEVOERDE SOA-CONSULTEN

In 2011 zijn 113.180 nieuwe consulten geregistreerd, een toename van 8% ten opzichte van 2010 (figuur 1). De stijging in consulten was het hoogst onder de MSM (+11%, n=21.783). Bij heteroseksuele mannen en bij vrouwen steeg het aantal consulten met 7%. Het aandeel jonge (≤ 25 jaar) bezoekers was net als in 2010 44% (7% van alle bezoekers had alleen jong als indicatie). Vijfenzestig procent was autochtone Nederlander, 17% was 1e generatie migrant, 13% was 2e generatie migrant en bij 5% was de etniciteit onbekend¹. Bij 99% van alle bezoekers werd getest op gonorrhoe, chlamydia en syfilis. Daarnaast werd 98% van de bezoekers op hiv getest (exclusief bekend positieven), en koos 1% voor opting out voor hiv (n=915). Van alle bezoekers voldeed 99% aan minimaal één van de gestelde indicatiecriteria. Vierenveertig procent gaf aan anoniem getest te willen worden (3% anoniem als enige indicatie).

Seksueel gedrag

Eenenvijftig procent van de mannelijke heteroseksuele bezoekers rapporteerde 3 of meer seksuele contacten in de afgelopen 6 maanden, bij MSM was dit 72% en bij vrouwen 34%. Van de heteroseksuele mannen gaf 66% aan geen condoom te hebben gebruikt tijdens het laatste losse

¹ Etniciteit wordt sinds 2011 geregistreerd op basis van geboorteland cliënt en zijn/haar ouders; tot en met 2010 werd zelfgedefinieerde etniciteit geregistreerd. Hierdoor is een trendbreuk ontstaan, waardoor de gegevens uit 2011 niet direct te vergelijken zijn met eerdere jaren

sekscontact, bij MSM was dit 63% en bij vrouwen 64%.

SEKSUEEL OVERDRAAGBARE AANDOENINGEN

In totaal werd bij 14% van de bezoekers van de soa-centra een (of meer) soa gevonden. Dit vindpercentage was hoger voor MSM (20%) dan voor heteroseksuele mannen en vrouwen (beide 13%, fig. 1). Het vindpercentage verschilt ook naar etniciteit en SES (berekend op basis van postcodegebied), met de hoogste vindpercentages bij Antillianen (23%) en personen woonachtig in een gebied met een zeer lage SES (18%, fig. 2).

Chlamydia

Chlamydia was in 2011 met 12.913 nieuwe gevallen de meest gediagnosticeerde soa binnen de soa-centra, net als in voorgaande jaren (fig. 3). Het absolute aantal gevallen van chlamydia nam toe met 12% in vergelijking met 2010. Het percentage positieve testen voor chlamydia is ten opzichte van 2010 licht gestegen: bij heteroseksuele mannen van 11,3% naar 12,1%, bij vrouwen van 11,1% naar 11,4% en bij MSM van 10,3% naar 10,5% (fig. 4). Met name bij jonge heteroseksuelen tot 25 jaar was het percentage positieve testen hoog met 14,5% (binnen deze groep lag het hoogste vindpercentage bij 15-19 jarige mannen: 20,2%).

LGV

In 2011 werd bij 83% van de MSM met een anorectale chlamydia infectie verder getest op LGV en het percentage positieve LGV testen was 5,8% (n=69), vergelijkbaar met 2010. Tachtig procent (n=55) was reeds bekend hiv-positief, en bij 2 LGV patiënten (3%) werd een nieuwe hiv-infectie gediagnosticeerd.

Gonorrhoe

Het aantal opgespoorde gevallen van gonorrhoe steeg met 27% tot 3.575 gevallen in 2011 (fig. 3). Bij vrouwen steeg het aantal infecties met 38% tot 905 gevallen in 2011. Met name het aantal orale infecties steeg: van 185 naar 266 in 2011 (+44%), maar ook het aantal urogenitale infecties (+36%) en anorectale infecties (+27%) nam toe. Bij

heteroseksuele mannen steeg het aantal gonorrhoe infecties met 31% tot 713 (voornamelijk urogenitale infecties) en bij MSM steeg het aantal met 21% tot 1.957, vooral door een stijging van anorectale infecties (+31%). Sinds 2008 is er een stijging te zien in het percentage positieve testen bij zowel vrouwen, heteroseksuele mannen als MSM, en in 2011 was dit percentage respectievelijk 1,9%, 1,7% en 9,0% (fig. 5). De stijging was het meest opvallend voor jonge heteroseksuele van 15-19 jaar: het aantal infecties steeg van 121 (1,8% positief) in 2008 naar 288 (3,0% positief) in 2011. In 2011 werd bij 51 personen die alleen aan het indicatiecriterium jong voldeden een gonorrhoe infectie gevonden, waarvan 32 personen een geïsoleerde gonorrhoe infectie hadden; de overige 19 hadden tevens een chlamydia infectie.

Gonokokken resistentie

In 2011 is bij 1.427 patiënten met gonorrhoe (39%) een gevoeligheidsbepaling gedaan in het kader van het GRAS project. De verminderde gevoeligheid (maar nog geen resistentie) tegen 3e generatie cefalosporines (huidige eerste keus therapie) was in 2011 5%, vergeleken met 9% in 2010, en wordt vooral bij MSM gevonden. De resistentie tegen ciprofloxacine is in 2011 afgenomen tot 36% ten opzichte van voorgaande jaren (2010: 47%). Zeven procent van de isolaten was resistent tegen azithromycine, en ceftriaxon resistentie werd niet gevonden. Hoewel er binnen GRAS nog geen therapie falen tegen de huidige 1e keus van behandeling is gerapporteerd, blijft monitoring zeker van belang, zeker gezien de recent gerapporteerde resistentie tegen 3e generatie cefalosporines in Europa.

Syfilis

Het aantal diagnoses van infectieuze syfilis is in 2011 licht afgenomen met 5% tot 476 diagnoses (fig. 3). Het percentage positieve syfilis testen nam bij MSM verder af: van 2,3% in 2010 tot 2,0% in 2011, bij heteroseksuele mannen en vrouwen bleef het percentage positieve testen gelijk (0,1%, fig. 6). De lange termijn trend laat een daling

zien in zowel het aantal diagnoses als het percentage positieve testen.

Hepatitis B

In totaal werden in 2011 in het kader van de aangifteplicht 151 meldingen van acute hepatitis B gedaan, een afname van 22% vergeleken met 2010 (n=194). De meest gerapporteerde transmissieroutes zijn besmetting via heteroseksueel contact (33%) en via MSM (32%). Bij 23% was de transmissieroute onbekend. Binnen de soa-centra werd 200 keer de diagnose infectieuze hepatitis B (HBsAg positief) gesteld (195 keer in 2010), waarvan 23% in MSM.

Hepatitis C

In de aangiftecijfers van acute hepatitis C is het aantal meldingen ten opzichte van 2010 bijna verdubbeld naar 62 nieuwe gevallen in 2011 (2010: 33), waarbij besmetting bij MSM de meest gerapporteerde transmissieroute was (n=42, 68%). De toename wordt mede veroorzaakt door een cluster van hepatitis C bij MSM in één regio. Intraveneus druggebruik werd gerapporteerd bij 1 persoon, en daarnaast was bij 18% de transmissieroute onbekend. Binnen de soa-centra werd 60 keer de diagnose hepatitis C gesteld, waarvan 92% in MSM.

HIV INFECTIES/AIDS

Soa-centra

Ten opzichte van 2010 is het aantal nieuwe hiv-diagnoses toegenomen met 11% tot 416 gevallen in 2011 (fig. 3). Vergeleken met 2010 bleef het percentage positieve testen gelijk bij zowel heteroseksuele mannen en vrouwen (beide 0,1%) als bij MSM (2,0%, fig. 7). Van alle heteroseksuele soa-centra bezoekers had 0,2% een bekende positieve hiv-status en was 44% nog niet eerder op hiv getest; bij MSM was dit respectievelijk 17% en 12%. In 2011 werd bij 30% van de bekend hiv-positieve MSM één (of meer) soa gevonden (2010: 31%).

SHM

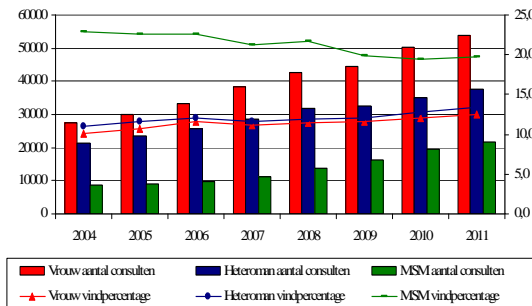
Op 31 december 2011 waren er 19.443 hiv-geïnficeerde personen gemonitord door de behandelcentra en de SHM (15.415 mannen en 4.028 vrouwen), waarvan 19.232 met een bekende diagnosedatum. Ruim 17.334 patiënten hiervan zijn in leven. In 2011 zijn 1.337 nieuwe hiv-patiënten in zorg aangemeld. In 2010 en 2009 waren dit er respectievelijk 1.265 en 1.267. Analyses naar diagnosejaar laten zien dat in 2010 1.090 nieuwe hiv-diagnoses zijn gesteld. In 2011 zijn dit er vooralsnog 812, maar dit aantal zal naar verwachting nog toenemen nadat rapportagevertraging is verwerkt. Het aandeel gediagnosticeerde mannen is de laatste vijf jaar gestegen van 75% (2004) tot 86% (2011). Het aandeel van MSM in 2011 is 66%, 25% is geïnficeerd door heteroseksueel contact (mannen en vrouwen), en 9% had een onbekende transmissieroute.

Het totale aantal AIDS diagnoses is de laatste jaren gedaald van 348 in 2005 naar 266 in 2010. In 2011 waren dit er tot nog toe 158 (de data van 2011 zijn nog onvolledig door rapportagevertraging).

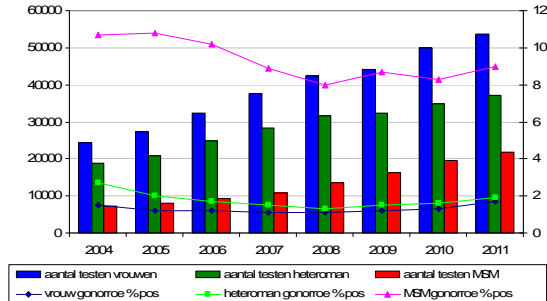
SEKSUALITEITSHULPVERLENING

In 2011 werden 15.673 Sense-consulten uitgevoerd, een stijging van 19% ten opzichte van 2010. Hiervan waren 12.232 bij vrouwen (78%) en 3.432 bij mannen (22%). De mediane leeftijd bij vrouwen was 20 jaar, bij mannen was dit 21 jaar, vergelijkbaar met vorig jaar. Van de mannen was 86% geboren in Nederland, van de vrouwen 87%. Bij vrouwen was anticonceptie de meest gerapporteerde primaire hulpvraag (32%), gevolgd door soa (29%, fig. 8). Bij mannen was dit soa (60%), gevolgd door seksualiteit (22%).

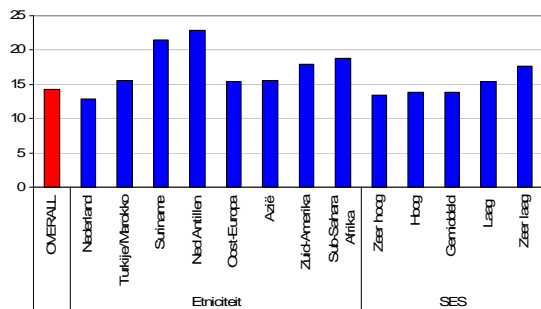
Met dank aan alle soa-centra, GGD-en, Stichting HIV Monitoring, Rutgers WPF en de medisch microbiologische laboratoria.

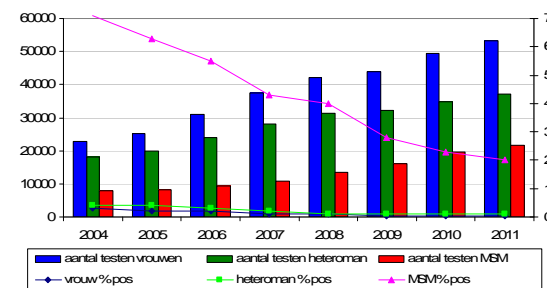
Figuur 1: Aantal consulten en vindpercentage, 2004-2011

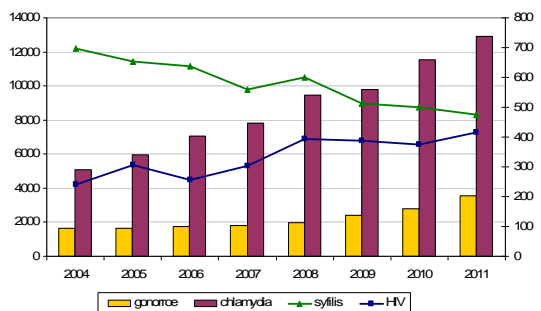
Figuur 5: Gonorroe: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2011

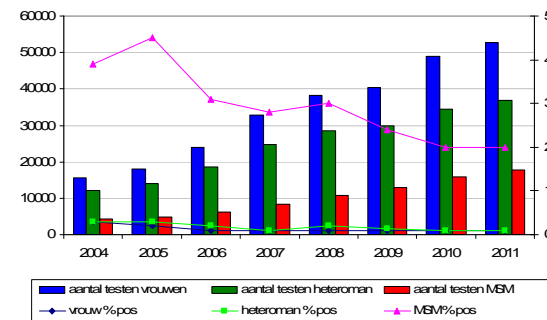
Figuur 2: Vindpercentages naar etniciteit en SES, 2011

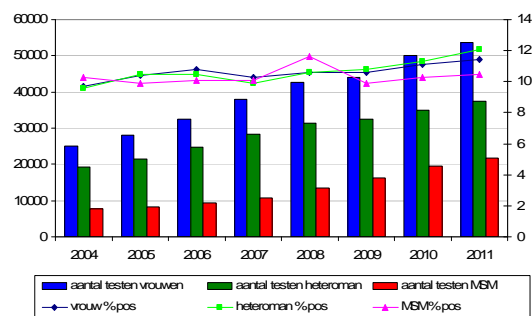
Figuur 6: Syfilis: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2011

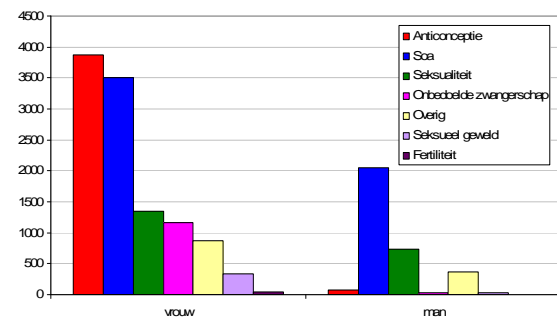
Figuur 3: Aantal soa, 2004-2011

Figuur 7: Hiv: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2011

Figuur 4: Chlamydia: aantal testen en percentage positieve testen, 2004-2011

Figuur 8: Aantal Sense consulten naar gespreksthema en geslacht, 2011